

A mozgást kifejező igék szinonimikája korai bibliafordításainkban*

53. **scando** (1). Jelentése: 'felhág', 'fellép'. C.: *Fől hagok*; MA.: *Hagoc, Főlhagoc*; PP.: *Hágok, Fel-hágok*.

m e g y: 2. Kir. 15,30: „David ascendeabat ... scandens et flens”: „Touábba Dáuid mikor fel menne az olay fáknac hegyén ... *mentében* igen firma” (KárB.) ~ „Akkor Dávid *elindult fölfelé* az Olajfák hegyén” (Bibl. 73).

54. **secedo** (13). Jelentése: 1. 'eltávozik', 'visszavonul'; 2. 'elkülönül'. C.: *Fel fele megyek*; MA.: *Felfele megyec*; PP.: *Fel-felé megyek*.

m e g y: Mt. 2,22: „admonitus in somnis secessit in partes Galilaeae”: „imtétuen almaban *mene* galileanac vidékibe” (MK. 9rb) ~ „Es angýalý ýntel mýat almaban *teree* galileanak tartományban” (JordK. 87a) ~ „az Íltentől meg intetuén álom által, Galilea felé *tarta*” (KárB.) ~ „ezért egy álmában kapott utasításra Galilea tartományba *költözött*” (Bibl. 73); Lk. 5,16: „Ipse autem secedeabat in desertum”: „*Ø ke megen vala* kiétlèn hèle” (MK. 59va) ~ „Ennen maga kedegh *ký menel vala a3 puztában*” (JordK. 117b) ~ „*Ø* pedig *felfelé ménuén*, vala az puztákban” (KárB.) ~ „*Ø* azonban *elvonult* a pusztába” (Bibl. 73); *f e l f e l é m e g y*: 2. Mak. 5,27: „Iudas ... secesserat in desertam locum”: „Iudas Machabeus ... az puztába *fel felé méne*” (KárB.) ~ „Judás Makabeus *visszavonult* a pusztába” (Bibl. 73).

55. **sequor** (294). Jelentése: 1. 'követ', 'kísér'; 2. 'üldöz'; 3. 'következik'; 4. 'enged'. C.: *Követem, vtanna megiek*; MA.: *Követem, Vtannamegyek*; PP.: *Követem, Utánna mégyek*.

k ö v e t: Ter. 24,8: „sin autem mulier noluerit sequi te”: „ha kedegh a3 a33on nem akarand teghed *követhý*” (JordK. 9a) ~ „Hogy ha nem akar az leány te veled *el iönni*” (KárB.) ~ „Ha pedig a lány nem akar *követni*” (Bibl. 73); Rút 2,9: „ubi messuerint sequare”: „hol aratandnac *kquelléd*”

* L. MNy. 2003: 94—112, 242—6.

(BK. 4) ~ „mellyet aratnac, és vtánnoc *iáry*” (KárB.) ~ „és *haladj* a nyomukban” (Bibl. 73); Jud. 5,7: „quoniam noluerunt sequi deos patrum suorum”: „mêtt nê m aka2ac *kouètniec* o attoknac iftênékêt” (BK. 17) ~ „mert yol twggák *kôwetny* az ô attoknak yftenyt” (SzékK. 18) ~ „az ô attyoknac Iftenit, ... nem akarác *kôuetni*” (KárB.) ~ „mert nem akarták *követni* ... atyáik isteneit” (Bibl. 73); Ps. 37,21: „quoniam sequebar bonitatem”: „mert iozogat *követek vala*” (DK. 46r) ~ „azerth merth yoth mywelkedem” (KeK. 94) ~ „Mert ireglyik Hogy én a j'ôt *követem*” (MAZs.) ~ „kic az ióért gonofit fizetnec azért hogy az iót *követem*” (KárB.) ~ „mert az igazságot keresem” (Bibl. 73); Mt. 4,20: „relictis retibus secuti sunt eum”: „haloioc meghaguá || *kouètec qtè*” (MK. 10va) ~ „Azok kedýg legottan el hagywan haloýokat es haýoýokat *kôweteek* hewtet” (JordK. 87d) ~ „Azoc pedig azonnal el hagyuan az ô háloiokat *kouètec* Iefuft” (KárB.) ~ „otthagyták hálójukat és *csatlakoztak* hozzá” (Bibl. 73); MK. 11,9: „qui sequebantur clamabant”: „kic *kouètic uala* qtet iuoltn° vala” (MK. 47va) ~ „kýk elöl es wtol *mennek vala*” (JordK. 109c) ~ „és *hátol kôuetic vala*, kiáltnac vala” (KárB.) ~ „akik *kisérték*, ezt zengték” (Bibl. 73); Jn. 6,2: „sequebatur eum multido magna”: „*kouèti uala* qtèt nag fokalfág” (MK. 90ra) ~ „*kôwethý vala* hwtet nagy fokalfagh” (JordK. 139d) ~ „*kôueti vala* ötet foc nép” (KárB.) ~ „Nagy tömeg *követte*” (Bibl. 73).

j á r: Gal. 6,16: „quicumque hanc regulam secuti fuerint”: „valakic ez regula fzerint *iárnac*, békéfé legfzen azokon” (KárB.) ~ „Béke és irgalom azoknak, akik ezt a szabályt *követik*” (Bibl. 73).

56. **subeo** (3). Jelentése: 1. 'alámegy', 'közeledik'; 2. 'helyébe lép'; 'meglep vkit'. C.: *Alaia megiek*; MA.: *Alaja megyec, Belemegyec*; PP.: *Alája-mégyek, Belé-mégyek*.

e l m e g y: Jn. 6,3: „Subiit ergo in montem Iesus”: „*Elménè* azért i° a hegrè” (MK. 90ra) ~ „*Meene ffe*l azerth az hegyre iefus” (JordK. 139d) ~ „*Fel ménè* pedig Iefus az hegyre” (KárB.) ~ „*Jézus fölment* egy hegyre” (Bibl. 73).

57. **subsequor** (8). Jelentése: 1. 'utána megy', 'következik'; 2. 'követ'; 3. 'utánoz'. C.: *Vlána kouetközöm, megiek*; MA.: *Menten utánna következem, megyek*; PP.: *Menten utánna nyomában vagyok*.

u t á n a j á r: ApCs. 16,17: „Haec subsecuta Paulum et nos”: „mýkoron palnac es hwt tarfaynac vtannok *ýarna*” (JordK. 164a) ~ „Ez Pált *kouetuén* és minket” (KárB.) ~ „Pál után és *utánunk szaladt*” (Bibl. 73).

k ö v e t ő (mn.): 1. Tim. 5,10: „si omne opus bonum subsecuta est”: „ha minden io czeledetnec fszüntelen *követőie* volt” (KárB.) ~ „és minden jóban buzgólkodott” (Bibl. 73).

58. **supergridior** (4). Jelentése: 1. 'áthág'; 2. 'fölmúl'. C.: *Rayta altar* [!] *megők fölőtte iarok*; MA.: *Megyek valamin, Rajta jaroc*; PP.: *Valamin fellyül-mégyek, Meg-haladom*.

m e g h a l a d: Péld. 31,29: „tu supergressa es universas”: „te pedig *meg halladod* mind azokat” (KárB.) ~ „de te *fölmúlod* őket” (Bibl. 73).

59. **supervenio** (55). Jelentése: 1. 'kerül'; 2. 'odajön', 'megjelenik'; 'meglep'. C.: *Hirtlen* [!] *el erközom* [!]; MA.: *Hirtelen elerkezem, Véletlen rea ütözöm, oda talalkozom*; PP.: *Hirtelen el érkezem, Véletlen rea-ütözöm, Oda talalkozom*.

j ö n: Lk. 1,35: „Spiritus sanctus superveniet in te”: „Scent *zellèt iq* te bled” (MK. 54vb) ~ „Az zent lelek fölewl *ýew* tebeled” (JordK. 114a) ~ „Az fzent lelec *száll* te read” (KárB.) ~ „A Szentlélek *száll* read” (Bibl. 73); Lk. 11,22: „Si autem fortior superveniens”: „Ha ke• attol èrofb *iquend*” (MK. 68vb) ~ „Ha kedegh erefeb hwt nalanaal *rea yewen*” (JordK. 123d) ~ „Minec vtánna pedig ô nálanál erőfleb *ô reáia iouén*” (KárB.) ~ „De ha egy erősebb *meztamadja*” (Bibl. 73); *r á j ö n*: Ps. 89,10: „quoniam supervenit mansuetudo”: „Mert fellöl *reia iqt* egúqofég” (AK. 91) ~ „Mert *el iq* az : zelidfég” (DK. 84r) ~ „Merth *elewe yw* zeledfeeg” (KeK. 242) ~ „Elkél eltünknek minden ékefsége” (MAZs.) ~ „nyomorulfág és fáradfág, melly mikor el múlic, *el repölönc*” (KárB.) ~ „Éveink *elszállnak*” (Bibl. 73); Bár. 4,24: „quae superveniet vobis cum honore magno”: „mel *reiatoc* id tvnctec nag tiztefféggél” (BK. 107) ~ „melly nagy ditföfféggel és öröcké való fenyefféggel adattatic meg ti néktec” (KárB.) ~ „amely nagy dicsóséggel ... *jut* nektek osztályrészü” (Bibl. 73); ApCs. 1,8: „sed accipitis virtutem supervenientes spiritus sancti in vos”: „De vezýtek thý *reatok yewo* zent leleknek ereýth” (JordK. 152c) ~ „Hanem vezítec az fzent

leleknek ereiét, minc vtánna *el iouend ti reátoc*” (KárB.) ~ „De amikor *leszáll rátok* a Szentlélek, erő tölt el benneteket” (Bibl. 73).

r a m e g y: 1. Mak. 8,4: „reges, qui supervenerant eis ab extremis terrae”: „az királyokat, kic haddal *mentek ráioc* az földnc végeiről” (KárB.) ~ „így győzték le a föld határaitól ellenük *felvonult királyokat*” (Bibl. 73).

j u t: Jn. 6,23: „aliae vero supervenerunt naves a Tiberiade iuxta locum”: „dè egeb haic *iuatanac* thiberiadifol rokon a hêlhêz” (MK. 90vb) ~ „*yeweenek* kedegh az maf haýok thýberiadeből” (JordK. 140a) ~ „Es hogy Tiberiásból *iöttec vólna el* valami haióc oda à hely mellé” (KárB.) ~ „Közben több bárka *érkezett* Tiberiásból” (Bibl. 73); *o d a j u t*: Lk. 2,38: „haec, ipsa hora superveniens”: „èz azon idqbèn *oda iutuá*” (MK. 56va) ~ „Ez es *oda yéwen* az horaban” (JordK. 115a) ~ „mikor azon órában *oda ment vólna*” (KárB.) ~ „Ebben az órában is *odajött*” (Bibl. 73); ApCs. 4,1: „supervenerunt sacerdotis et magistratus templi”: „*oda yutanak* az melfterek” (JordK. 151b) ~ „imé *oda érkezénc* à Papoc, az templomnac feiedelme” (KárB.) ~ „a papok ... *odamentek* hozzájuk” (Bibl. 73).

m e g ü t: 1. Mak. 8,6: „Et superveniens castellis et civitatibus improvisus”: „Mert várofokat és kaftélyokat nagy hertelen *meg útuén* azokat fel gyuitya vala” (KárB.) ~ „Váratlanul *megtámadta* a városokat és a falvakat” (Bibl. 73).

60. **transcendo** (5). Jelentése: 1. 'áthág', 'áttér'; 2. 'megszeg', 'megsért'. C.: *Altal hagok*; MA.: *Általhágoc*; PP.: *Által-mégyek, Által-hágok*.

e l m e g y: Kiv. 12,23: „transcendet ostium domus”: „mert wr ýften ezen *meegýen el*” (JordK. 27d) ~ „*el mégyen* az WR az ayto mellől” (KárB.) ~ „az Úr *áthalad* ajtótok előtt” (Bibl. 73); *f e l m e g y*: (MK. 5,21: „cum transcendisset Iesus in navi rursum trans fretum”: „Es micor *felment volna i* a haioba” (MK. 40ra) ~ „Hoğ kedeg Iefus *atal ýwtott vona* az tengheren” (JordK. 105b) ~ „Es mikor emét *áthal ment vólna* Iefus az túlfő partra” (KárB.) ~ „Amikor Jézus a bárkával ismét *átért* a túlsó partra” (Bibl. 73).

61. **transeo** (395). Jelentése: 1. 'átmegy'; 2. 'áttér'; 3. 'átalakul'; 4. 'eltelik'; 5. 'eltölt (időt)'. C.: *Altal megiek*; MA.: *Elaltal megyek, Elmulom*; PP.: *Által-megyek, El-múlom*.

m e g y: Ps. 76,18: „sagittae tuae transeunt”: „mert nilak *mentenek*” (AK. 75) ~ „Mert bizon te nilaid *el mennek vala*” (DK. 72r) ~ „the nyлайd *el mentenek*” (KeK. 194) ~ „Sürü nyilak *repülének*” (MAZs.) ~ „az te nyilaid *lêllet futkoftac*” (KárB.) ~ „nyilaid *szétépültek*” (Bibl. 73); Lk. 10,7: „Nolite transire de domo in domum”: „Ne acariatoc *mënetec* hazbol hazba” (MK. 67ra) ~ „hazrol hazra ne *budoffatok*” (JordK. 122a) ~ „ne *iáriatoc* egy házrol máfra” (KárB.) ~ „Ne *járjatok* házról házra” (Bibl. 73); *á l t a l m e g y*: Józs. 1,2: „et transi Iordanem istum tu”: „es *mený átal* ez Iordan vizen te” (JordK. 74c) ~ „*menny átal* az Iordan vizen” (KárB.) ~ „*kelj át* a Jordánon” (Bibl. 73); Jud. 2,14: „transivit Euphraten”: „*altal menè* Effratéft” (BK. 13) ~ „*altal kélé* az eúfraten vizen” (SzékK. 4) ~ „Euphrates vizen az vtán *altal keluén*” (KárB.) ~ „*Átkelt* az Eufráteszen” (Bibl. 73); Ps. 65,12: „Transivimus per ignem et aquam”: „*Altal mentonk* tüzqn es vizen” (AK. 55) ~ „labon: fol' o víz *altal-mennek*” (DK. 62v) ~ „*Atal menenk* zenen ees vyzén” (KeK. 160) ~ „Sebes tüzön *általmennék*” (MAZs.) ~ „tüzbe és vízekbe *mentünc*” (KárB.) ~ „tüzön és vizen kellett *áthaladnunk*” (Bibl. 73); *b e m e g y*: Ám. 5,5: „in Bersabee non transibitis”: „ne akariatoc Berzabeeba *bemennètec*” (BK. 222) ~ „Beerfebaba fe *menètec átal*” (KárB.) ~ „Beer-Sebába se *járjatok*” (Bibl. 73); *elmegy*: Ps. 56,2: „donec transeat iniquitas”: „miglen *el mennýen* hamifag” (AK. 43) ~ „míg nem hamoffag || *el megen*” (DK. 57v) ~ „mygenem *el megyen* kegyetlenfeeg” (KeK. 142) ~ „Miglen a' nép gonozlága *elromol*” (MAZs.) ~ „Miglen *el múlnac* az nyomorufagoc” (KárB.) ~ „amíg a veszedelem *el nem vonul*” (Bibl. 73); Mt. 9,9: „cum transiret inde Iesus”: „mikor innèn *el mentuolna i*” (MK. 15ra) ~ „Es mýkoron *el menne* ennen Iefus” (JordK. 90a) ~ „mikor Iefus onnét *el menne*” (KárB.) ~ „Amikor Jézus *továbbment*” (Bibl. 73); *t o v á b b m e g y*: Lev. 13,5: „nec transierit cute priores terminum”: „ha az pokol *towab* nem *meent*” (JordK. 39d) ~ „külyeb nem *teriedet* az büröd” (KárB.) ~ „a bőr alatt nem is *terjedt tovább*” (Bibl. 73).

jár: Ps. 88,42: „Diripuerunt eum omnes transeuntes viam”: „El ragadoztak ötet vton mend *iarok*” (AK. 89) ~ „Mind vton *iarok* el ragadoztak v́tet” (DK. 83r) ~ „El ragadoznak wteth mynden wtom *yarok*” (KeK. 239) ~ „Az *úton-járóknak* söt fákmányúl hagyád” (MAZs.) ~ „Minden vton *iaróc* ízakmánt vetettéc ő benne” (KárB.) ~ „Kifosztották, akik az úton arra *mentek*” (Bibl. 73).

s áll: Szám. 6,5: „novacula non transibit per caput eius”: „borothwalaas ew feýekre ne *zallýon*” (JordK. 46a) ~ „borotua az ő feiére ne *mennyen*” (KárB.) ~ „nem szabad borotvának *érnie* a fejét” (Bibl. 73).

62. **transgredior** (34). Jelentése: 1. 'átmegy', 'átlép'; 2. 'rátér'. C.: *Altal megiek*, *altal hágom*; MA.: *Altal megyek*, *altal hágom*, *Általlépm*; PP.: *Által-mégyek*, *Által-hágom*.

által megy: Ps. 17,30: „et in Deo meo transgrediar murum”: „es en iftenben kó falon *altal megek*” (DK. 19r) ~ „ees een yftenembe kw falth *athal megek*” (KeK. 30) ~ „*Altalfutok*, elszököm kerítélín” (MAZs.) ~ „és az én Iftenem *által mégyec* az kó falokon által” (KárB.) ~ „Istennemmel falakat *ugrok át*” (Bibl. 73); Ps. 103,9: „Terminum posuisti, quem non transgredientur”: „Hatart vettel kin nem mennek altal” (AK. 108) ~ „Hatart vettel . kik *el* nem *mwnak*” (DK. 92r) ~ „hatarth vetetel nekyk, kyth *el* nem *mwnak*” (KeK. 274) ~ „Határát a' nagy tenger megtartja, kit femmiképen *által* nem *hágja*” (MAZs.) ~ „Határt vetettél azoknac mellyet *által* nem *hágnc*” (KárB.) ~ „Határt szabtál nekik, amit nem lépnek át” (Bibl. 73).

fordul: 1. Mak. 2,22: „nec sacrificabimus transgredientes legis nostrae mandata, ut eamus altera via”: „hogy az mi Ifteni tífsteletüntől iob keze auagy balra *fordullyunc*” (KárB.) ~ „és nem *térünk el* hitüntől sem jobbra sem balra” (Bibl. 73).

megtör: Óz. 8,1: „pro eo quod transgressi sunt foedus meum”: „azert mert *megtörtéc* én fogadafomat” (BK. 191) ~ „mert *meg fñegtéc* az én frigyemet” (KárB.) ~ „mert *megszégték* szövetségemet” (Bibl. 73); Mt. 15,2: „Quare discipuli tui transgredientur traditionem seniorum”: „Mirè *toricm̃g* a te taneituanid a vénènc' žeržefekèt” (MK. 21va) ~ „My oka hoğ az te tanythwanyd *atal haghýak* az veeneknek hw *zeržefekèt*” (JordK. 93c) ~ „Mi az oka hogy az te tanituanid az régi vén embereknek rendeléféket *meg rontýac*” (KárB.) ~ „Miért *térnek el* tanítványaid az ősök hagyományaitól” (Bibl. 73).

megszeg: Mak. 7,18: „transgressi sunt enim constitutum”: „erős elküüéft *meg szegtec vólna*” (KárB.) ~ „*megszégték* az egyezséget és az esküt” (Bibl. 73); Óz. 6,7: „Ipsi autem sicut Adam transgressi sunt pactum”: „Ők kédeğ *megszégtéc* a fogadaft mikèt Adam” (BK. 189) ~ „mint meg romlott emberek *meg l'egtéc* az én l'őuetfégemet” (KárB.) ~ „Adámnál mégis *megszégték* a szövetségét” (Bibl. 73);

vétkezik: Szám. 5,6: „transgressi fuerint mandatum Domini”: „kýkbe wr ýften paranczolatýa ellen zokott ember *veethkõzný*” (JordK. 45c) ~ „*vétkezuén* az WR ellen, és bünt czelekedendic valamelly lélec” (KárB.) ~ „*elkõvet* bármí vétket, ... foltot ejtve az Úron” (Bibl. 73).

63. **transmeo** (1). Jelentése: 'átmegy', 'átvonul'. C.: *Altal megiek*; MA.: *Altal megyek*; PP.: *Által-mégyek*.

jön: Lk. 16,26: „transire ad vos, non possint, neque inde huc transmeare”: „nè mèhètn^c fem *iõhètn^c* idè onnaton” (MK. 75va) ~ „Ne meheffenek se onnan ide atal *yeny*” (JordK. 128b) ~ „innét ti hozzátoc altal menni, nem mehetnec, fem pedig onnét ide nem *iõhetnec*” (KárB.) ~ „se onnét ne tudjon hozzánk *átjönni* senki” (Bibl. 73).

64. **transvador**. A szót sem napjaink szótárai, sem történeti szótáraink nem közlik. A Vulgatában egy adattal fordul elő.

által megy: Ez. 47,5: „qui non potest transvadari”: „hogy *által* nem *mehetnéc* rayta” (KárB.) ~ „már folyó volt, amin nem tudtam *átmenni*” (Bibl. 73).

65. **vado** (309). Jelentése: 'megy', 'lép'. C.: *El megyók*; MA.: *Megyek*; PP.: *Mégyek*.

megy: Jud. 8,34: „Vade in pace et Dominus sit tecum”: „*Men* békéféggel ɓ vr legē te vèlèd” (BK. 29) ~ „*men* békéféggben, es vr légen te weled” (SzékK. 54) ~ „*Eregy* békéféggel és az Wr te elötted mennyen” (KárB.) ~ „*Menj* békével, s vezessen Isten” (Bibl. 73); Mt. 4,10: „Vade, Satana”: „*men* fathanas” (MK. 10ra) ~ „*Menýel* Sathana” (JordK. 87c) ~ „*Eregy el* Sátán”

(KárB.) ~ „*Távooz, sátán*” (Bibl. 73); MK. 16,10: „*Illa vadens nuntiavit his*”: „*Az mēnuē monda azocnac*” (MK. 53va) ~ „*ki ottan el menwen meg hyrdetee azoknak*” (JordK. 113b) ~ „*Es ò el mēnuén, tudtokra adá azoknac*” (KárB.) ~ „*Ez elment és elvitte a hírt*” (Bibl. 73); *el megy*: Szám. 10,30: „*Non vadam tecum*”: „*Nem megyék el teeveled*” (JordK. 47c) ~ „*Nem megyec*” (KárB.) ~ „*Nem megyek*” (Bibl. 73); Rút 1,5: „*vade cum ea*”: „*te mēl q vèlè*” (BK. 2) ~ „*Tery hatra teis ò utánna*” (KárB.) ~ „*Térj hát vissza te is, kövesd*” (Bibl. 73); Eszt. 4,16: „*Vade et congrega omnes Iudaeos*”: „*Mēnèl ɓ gvh egbè mēden fídotkat*” (BK. 58) ~ „*Mennyel és gyuys [!] egybe az Sidókat*” (KárB.) ~ „*Menj és gyűjtsd össze a Szúzában található összes zsidót*” (Bibl. 73); Ps. 77,39: „*spiritus vadens et non rediens*” (1. *redeo* alatt); Jón. 3,2: „*Surge, et vade in Niniven, civitatem magnam*”: „*Kélfel ɓ mēn èl Niniuēbe a' nagvárolba*” (BK. 243) ~ „*Kelly fel mennyel Niniuēbe amaz Városba*” (KárB.) ~ „*Kelj fel, menj el Ninivébe, a nagy városba*” (Bibl. 73); Mt. 20, 14: „*Tolle quod tuum est et vade*”: „*Ved azért a' mel' tied ɓ mēn èl*” (MK. 25vb) ~ „*vedd el a' mý tyeed es meny' el*” (JordK. 96b) ~ „*Vedd fel az mi tiéd és meny' el*” (KárB.) ~ „*Fogd, ami a tied és menj*” (Bibl. 73); Jn. 4,16: „*Vade, voca virum tuum*”: „*Men èl hyad idè te feriedèt*” (MK. 87vb) ~ „*Meny' el hýd ede the vradat*” (JordK. 138b) ~ „*Meny' el hijad az te feriedet*” (KárB.) ~ „*Menj, hívd el a férjedet*” (Bibl. 73); *kim e gy*: Jn. 10,4: „*cum proprias oves emiserit, ante eas vadit*”: „*micor a tulaidon iuhocat ki èrèztèndi azoc èlöt ki megen*” (MK. 96ra) ~ „*hýv tulaýdon ýoháýt ki boczatangya hýv elettek megyen*” (JordK. 143d) ~ „*mikor ki botfáltta az ò iuhait elöttóc megyen*” (KárB.) ~ „*mikor mindegyiket kivezeti, elindul elöttük*” (Bibl. 73).

66. **vagor** (5). Jelentése: 1. 'elterjed'; 2. 'barangol', 'csatangol'. C.: *Budosom*; MA.: *Budofom, ideftova Czavargok*; PP.: *Bújdosom, Vándorlok*.

(*ki*) *bujdosik*: Sir. 29,25: „*et vagati sunt in gentibus alienis*”: „*ki búdoftanac idegen nemzetec közt*” (KárB.) ~ „*s idegen népek közt hányódtak, vetődtek*” (Bibl. 73); Jer. 50,6: „*feceruntque vagari in montibus*”: „*az hegyekben búdoftattác őket*” (KárB.) ~ „*bujdosni hagyták a hegyekben*” (Bibl. 73).

67. **venio** (2301). Jelentése: 1. 'jön', 'megy'; 2. 'vonul'; 3. 'eljut'; 4. 'származik'; 5. 'megesik'. C.: *El megiek, ióuók*; MA.: *Jóvoóc, Megyec*; PP.: *Ióvók, Mégyek*.

jön: Rút 3,4: „*veniesque et discooperies pallium*”: „*Es ioy ɓ felfeggèd q palafat laba fèl!*” (BK. 6) ~ „*és be mēnuén hayts fel az leplét az lába felől*” (KárB.) ~ „*Aztán menj, emeld fel a lábánál a takarót*” (Bibl. 73); Jud. 3,1: „*qui venientes ad Holofernem*”: „*kic iquèn Oloferneshez*” (BK. 14) ~ „*mel' kóvéték vóvén Olofernèhhez*” (SzékK. 6) ~ „*Ès el ménénec az Holopherneshez*” (KárB.) ~ „*Az emberek Holofernesz elé iáruáltak*” (Bibl. 73); Ps. 54,16: „*Veniat mors super illos*”: „*Iqyo[n] ...*” (AKT. 41) ~ „*Halal iqiön azokra*” (DK. 56v) ~ „*Iwyen halal w reyayok*” (KeK. 137) ~ „*Béesnek az halál kezében*” (MAZs.) ~ „*Az halál vegye környül őket*” (KárB.) ~ „*lepje meg őket a halál*” (Bibl. 73); Mt. 2,1: „*ecce Magi ab Oriente venerunt Ierosolymam*”: „*yme a' magofoc iquenec napkelettől ihrlmbè*” (MK. 8va) ~ „*ýme nap kelettről ývenek kýraf'ok Ierwfalembe*” (JordK. 86d) ~ „*Imé nap kelet felől iónénec Ierufálembe bölczek*” (KárB.) ~ „*bölcsek jöttek napkeletről Jeruzsálembe*” (Bibl. 73); Jn. 20,1: „*Maria Magdalene venit mane ... ad monumentum*”: „*Iqoq magdalnai maria a koporfóhoz*” (MK. 106va) ~ „*yewe el Maria magdalena ýo reeghel ... az koporfóhoz*” (JordK. 150d) ~ „*Mária Magdaléna, el méne reggel... az koporfóhoz*” (KárB.) ~ „*Mária Magdolna kiment a sírhoz*” (Bibl. 73); *el jön*: 4. Kir. 4,1: „*ecce creditor venit út tollat duos filios meos ad serviendum sibi*”: „*El iótt pedig az kinec ados vagyoc, hogy el vigye mend ket gyermekemet*” (KárB.) ~ „*s most jön a hitelező, hogy elvigye a két fiamat rabszolgának*” (Bibl. 73).

jut: Jud. 10,6: „*Cumque venissent ad portam civitatis*”: „*Es mikò iutotuolna a varofnac kapuiara*” (BK. 32) ~ „*es mykor ywtott vala az varofnac kapwya*” (SzékK. 64) ~ „*Ecképpen ki mēnuén Betulia varofnac kapuiához*” (KárB.) ~ „*Kimentek Betilua [!] kapujához*” (Bibl. 73); Ps. 101,2: „*clamor meus ad te veniat*”: „*en iuoltfem iulón te hoziad*” (AK. 104) ~ „*ivlón te hoziad en kialtafom*” (DK. 89v) ~ „*een ohaytafom ywffon the hozyad*” (KeK. 265) ~ „*Befzédem iulffon hozzád*” (MAZs.) ~ „*az én kiáltáfom iulffon te hozzád*” (KárB.) ~ „*kiáltásom jusson szined elé*”

(Bibl. 73); *eljut*: Jn. 21,8: „Alii autem discipuli navigio venerunt”: „Egèb taneituanoc ke-
 èuèzèttèl *iutanac el*” (MK. 107vb) ~ „Es *el ýeveenek* es *hayora keleenek*” (JordK. 151c) ~ „Az töb-
 tanitványoc pedig *hayón ménénec*” (KárB.) ~ „a többi tanítvány *követte* a bárkával” (Bibl. 73).

m e g y: ApCs. 7,3: „veni in terram, quam monstravero tibi”: „*mený* az feldre kýth teenedek
 meg mwttatandok” (JordK. 156b) ~ „*meny el* arra az földre az mellyet meg mondoc tenéked”
 (KárB.) ~ „*menj* arra a földre, amelyet mutatok neked” (Bibl. 73); *e l m e g y*: Rút 1,11: „Rever-
 timini, filiae meae: cur venitis mecum”: „Fordollatocmég èn léanim ъ *mènètéc èl*” (BK. 2) ~
 „Terietec haza édes leánim: Miért *iönétéc* el én velem” (KárB.) ~ „Menjetek haza, leányaim, ...
 miért is *jönnétek* velem” (Bibl. 73).

H. BOTTYÁNFY ÉVA